

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΤΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Επιστημονικές γνώσεις	Απομνημόνευση έτοιμων γνώσεων	Βιωματική μάθηση – δημιουργικότητα
Δεξιότητες – τεχνικές	Εξετασιοκεντρικό σχολείο	Υποκίνηση αμφιβολίας – καλλιέργεια κριτικής σκέψης
Διαμόρφωση ήθους, στάσης ζωής	Χρησιμοθηρική γνώση	«Μαθαίνω τον τρόπο να μαθαίνω»
Κοινωνικοποίηση, συνύπαρξη με τον «άλλον»	Συρρίκνωση ελεύθερου χρόνου	Αγκάλιασμα των παιδιών και των ιδιαιτεροτήτων τους
Πολιτικοποίηση – δημοκρατική συνείδηση	Παραμέληση διαπαιδαγώγησης	Στήριξη κοινωνικά «αδύναμων» μαθητών

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ο όρος παιδεία, με την ευρύτερη έννοια, δεν αναφέρεται, βέβαια, μόνο στο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά συνδέεται με έννοιες, όπως: η «μόρφωση», η «αγωγή» και η «κουλτούρα» και εμπεριέχει ένα πλήθος παραγόντων που επηρεάζουν την πνευματική ανάπτυξη και τη διαμόρφωση του ήθους και της συμπεριφοράς του ανθρώπου. Τέτοιοι παράγοντες (εκτός από την εκπαίδευση) είναι: **η οικογένεια, τα μέσα ενημέρωσης, θρησκεία, η τέχνη, η επιστήμη, οι θεσμοί και οι νόμοι της πολιτείας, το επάγγελμα και το κοινωνικό περιβάλλον.**

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ως σύνολο των πνευματικών κατακτήσεων του ανθρώπου και συντελεστής της κοινωνικής ολοκλήρωσης του, η παιδεία αποβλέπει στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του νέου και την ομαλή ένταξη του στις κοινωνικές διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα:

1. Συντείνει στην πνευματική καλλιέργεια και αυτονομία του ανθρώπου

- α. Εξασφαλίζει τη διεύρυνση των νοητικών δυνατοτήτων του (κρίση, αντίληψη, λογική, προβληματισμός) με την παροχή γνώσεων που επιτρέπουν την κατανόηση και ερμηνεία του φυσικού και κοινωνικού χώρου και τη διαμόρφωση μιας σφαιρικής και ολοκληρωμένης εικόνας του κόσμου.
- β. Ευνοεί τη συνειδητοποίηση και την ανάπτυξη των έμφυτων κλίσεων και δεξιοτήτων του (αυτογνωσία) με στόχο τη διάπλαση δημιουργικής προσωπικότητας.
- γ. Συμβάλλει στη διαμόρφωση συνειδητοποιημένων και κριτικά σκεπτόμενων ανθρώπων, ικανών να αντιστέκονταν στο δογματισμό και την προκατάληψη, να επεξεργάζονται τις πληροφορίες και να διατηρούν την αυτονομία και την ιδιαιτερότητά τους.

2. Διαμορφώνει την αισθητική και ενισχύει την ευαισθησία του ανθρώπου

- α. Καθιστά το άτομο ικανό να διακρίνει την ομορφιά στην καθημερινή ζωή, να βιώνει το ωραίο, να αποφεύγει την τυποποίηση της εποχής μας και την κυριαρχία του ψυχρού ορθολογισμού.
- β. Καλλιεργεί τα αισθητικά κριτήρια και αυξάνει τη δεκτικότητα του ανθρώπου **απέναντι** στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος.
- γ. Εξευγενίζει το συναισθηματικό κόσμο του ατόμου παρέχοντας ποιότητα **στις** πράξεις και τη ζωή του.
- δ. Συμβάλλει στη συναισθηματική ωρίμανση του νέου μέσα από την ανάπτυξη της ικανότητας του να κατανοεί και να ελέγχει τα συναισθήματα του.

3. Ολοκληρώνει την ηθική υπόσταση του ατόμου

- α. Επιδιώκει τη διαμόρφωση ενός σταθερού κώδικα αξιών και συμπεριφοράς στις σχέσεις του ανθρώπου με τους άλλους, ώστε να έχει άξονες αναφοράς στη ζωή του και να προσανατολίζεται προς το ηθικά ανώτερο.
- β. Προβάλλει υψηλά ηθικά πρότυπα- διαμορφώνει ηθική συνείδηση και ορθά κριτήρια στο άτομο, ώστε να διακρίνει το δίκαιο από το άδικο και να οδηγείται στην αυτοβελτίωση βιώνοντας τις ανθρωπιστικές αξίες.
- γ. Στοχεύει στην κατανόηση της σημασίας των ηθικών αξιών για την κοινωνική συνοχή και την ανάπτυξη της κοινωνίας.

4. Ενισχύει την κοινωνική φύση του ανθρώπου και την κοινωνική του συνείδηση

- α. Ασκει το νέο στην ομαδική ζωή, την υπευθυνότητα και τη συλλογικότητα και προετοιμάζει τη δημιουργική ένταξη του στο σύνολο.
- β. Ευνοεί την προσαρμογή του νέου σε ένα σύνολο αρχών και αξιών, που συνδέονται με την κοινωνική ζωή και συγκροτούν ένα σύστημα αναφοράς γι' αυτόν.

5. Αναπτύσσει την πολιτική συνείδηση και τη δημοκρατική συμπεριφορά του ατόμου

- α. Ενισχύει την επαφή με τους πολιτικούς θεσμούς και τις αξίες, τις δομές και την οργάνωση του πολιτικού χώρου και μεταδίδει τα στοιχεία του πολιτικού πολιτισμού μιας κοινωνίας.
- β. Παρέχει ερεθίσματα πολιτικής σκέψης και προβληματισμού με στόχο τη διαμόρφωση προσωπικής κοσμοθεωρίας και την ιδεολογική συγκρότηση του ατόμου.

γ. Εκπαιδεύει τους νέους στο δημιουργικό διάλογο, στην αποφυγή του φανατισμού και διαμορφώνει ελεύθερους, υπεύθυνους και ενεργούς πολίτες με δημοκρατικό ήθος.

6. Φέρνει τον άνθρωπο σε επαφή με τα επιτεύγματα του εθνικού και του οικουμενικού πολιτισμού

α. Εξοικειώνει τους νέους με τις διάφορες εκφάνσεις του πολιτισμού (παράδοση, μνημεία, τέχνη, γλώσσα, αθλητισμός κ.ά.), ώστε να τις εντάσσουν στη ζωή τους, αναπτύσσοντας τη γόνιμη σκέψη και το δημιουργικό προβληματισμό.

β. Διαφυλάσσει και ενισχύει την εθνική και πολιτιστική ταυτότητα μέσα από την επαφή με τα δημιουργήματα του εθνικού πολιτισμού.

γ. Αναπτύσσει το οικουμενικό πνεύμα, με τη γνωριμία της πανανθρώπινης παράδοσης και την κατανόηση της ενότητας του ανθρώπινου πνεύματος και του παγκόσμιου πολιτισμού.

7. Προετοιμάζει το νέο για την επαγγελματική του σταδιοδρομία

α. Εφοδιάζει το νέο με την απαραίτητη τεχνογνωσία και εμπειρία, προκειμένου να αντεπεξέλθει στον αυξημένο επιστημονικό και επαγγελματικό ανταγωνισμό της εποχής μας.

β. Προσανατολίζει το νέο επαγγελματικά σύμφωνα με τις έμφυτες κλίσεις και επιθυμίες του, αλλά και τις κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες, ώστε να εξασφαλίσει την οργανική ένταξη του στις παραγωγικές δομές.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Παρά τις κατά καιρούς δομικές αλλαγές και την πρόοδο που συντελέστηκε στα εκπαιδευτικά μας πράγματα τα τελευταία χρόνια, αποτελεί κοινό τόπο ότι εγγενείς αδυναμίες του εκπαιδευτικού μας συστήματος και χρόνια προβλήματα υπονομεύουν το ρόλο του.

Κύρια προβλήματα είναι:

1. Αδυναμία της εκπαίδευσης να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις της εποχής μας

* Ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή, ελλείψεις σε τεχνολογικά μέσα και καθυστέρηση στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

* Έλλιπής επιμόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

* Απουσία μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και οργάνωσης.

Αποτέλεσμα είναι η εκπαίδευση να παράγει πτυχιούχους χωρίς την απαιτούμενη σύγχρονη, επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση.

2. Αναντιστοιχία της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας

* Έλλειψη οργανωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού, λεπτομερούς και έγκυρης ενημέρωσης για τις προοπτικές των σχολών -σύμφωνα με τις ανάγκες της εποχής- και τα κορεσμένα επαγγέλματα.

* Μαζικός προσανατολισμός των νέων στα Α.Ε.Ι., με αποτέλεσμα το πλήθος των άνεργων πτυχιούχων και την υποβάθμιση των τεχνικών - χειρωνακτικών επαγγελμάτων.

* Υποβάθμιση της αξίας των πτυχίων και της λειτουργίας των Πανεπιστημίων. Συνέπεια είναι η όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων και η διαιώνιση της χαμηλής παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας.

3. Εξετασιοκεντρικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού συστήματος

* Χρησιμοθηρική αντιμετώπιση της γνώσης και καλλιέργεια του ανταγωνισμού και της βαθμοθηρίας.

* Μηχανική αποστήθιση έτοιμων γνώσεων και παραμέληση της κριτικής ικανότητας και της προσωπικής αναζήτησης της γνώσης.

* Μετατροπή του σχολείου σε διαρκές εξεταστικό κέντρο, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να επιτελέσει τους πλαυότερους παιδευτικούς του στόχους.

* Μεταλλαγή του Λυκείου σε «προθάλαμο» των Α.Ε.Ι., με συνέπεια να κινδύνευε; να απωλέσει τον αυτοτελή του ρόλο ως βαθμίδα της Γενικής Παιδείας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε αυτό να ανταποκρίνεται στις αυξημένες απαιτήσεις της τεχνολογικά προηγμένης εποχής μας και να διαμορφώνει ανθρώπους με δεξιότητες και δημιουργική σκέψη, αποτελεί μια πρόκληση για την ελληνική κοινωνία. Για την επίτευξη αυτού του στόχου επιβάλλεται:

1. Εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο σχολείο

- * Χρήση των νέων τεχνολογιών που παρέχουν απεριόριστες δυνατότητες μάθησης και ωθούν την εκπαίδευση σε ενδιαφέρουσες αλλαγές.
- * Εξοικείωση του μαθητή με τις νέες τεχνολογίες, ώστε να είναι προετοιμασμένος για τις υψηλές απαιτήσεις της τεχνολογικής εποχής μας.
- * Εκπαίδευση του νέου στην αξιολόγηση, την επιλογή και κατανόηση των πληροφοριών.

2. Νέος ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο της δημιουργικότητας

- * Αλλαγή του ρόλου του εκπαιδευτικού, ώστε από απλός μεταδότης γνώσεων να μετατραπεί σε συντονιστή της μαθησιακής διαδικασίας.
- * Οργάνωση της διδασκαλίας με τρόπους που ενθαρρύνουν την πρωτοβουλία και τη συμμετοχή του μαθητή στο μαθησιακό περιβάλλον.
- * Έμφαση στη βιωματική μάθηση και όχι στην απομνημόνευση έτοιμων γνώσεων.

3. Απαγκίστρωση του σχολείου από τη χρησιμοθηρική αντίληψη

- * Αποσύνδεση του σχολείου από την ωφελμιστική αντιμετώπιση της γνώσης και το αγχωτικό πνεύμα των εξετάσεων, που επιβάλλουν τη στείρα απομνημόνευση. Έτσι, το σχολείο αναδεικνύεται ως χώρος δημιουργικότητας και ανάπτυξης της προσωπικότητας,

4. Σύνδεση εκπαίδευσης και οικονομίας

- * Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία. Δημιουργία νέων ειδικοτήτων που θα ανταποκρίνονται στα δεδομένα της αγοράς εργασίας και τις προοπτικές της οικονομίας,
- * Ενίσχυση του φορέα επαγγελματικού προσανατολισμού των νέων με λεπτομερή πληροφόρηση και ενημέρωση για τα κορεσμένα επαγγέλματα και τις επαγγελματικές προοπτικές.
- * Παροχή δυνατοτήτων και προϋποθέσεων στο νέο, για να αντεπεξέλθει σε ένα ανταγωνιστικό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

5. Διαμόρφωση πολυπολιτισμικής συνείδησης

- * Εισαγωγή νέων μαθημάτων με αναφορές σε σύγχρονα θέματα, όπως για παράδειγμα στα ανθρώπινα δικαιώματα και προσαρμογή των σχολικών βιβλίων στις απαιτήσεις που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και η πολυπολιτισμικότητα: προβολή της Ευρωπαϊκής ταυτότητας και απαλοιφή στερεοτύπων με στόχο την αποδοχή της διαφορετικότητας.
- * Ανάδειξη της πολιτιστικής ιδιαιτερότητας κάθε λαού, αλλά και των στοιχείων που συνδέουν τους λαούς μεταξύ τους.